

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 07.06.2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.CDO.2772.2016.1

Číslo: 72/2019

Právní věta: Ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobila tím, že při výkonu funkce insolvenčního správce dlužníka porušila povinnosti, které jí jsou uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při výkonu funkce nepostupovala s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), má (musí) být žalovaná fyzická nebo právnická osoba označena jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba (stejně, jako kdyby taková osoba vedla soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká). Je-li žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 insolvenčního zákona přesto označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka, s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce), a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kteréžto označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vymožení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce. V insolvenčním řízení, v němž je úpadek zástavního dlužníka řešen konkursem a v němž věřitel uplatňuje uspokojení pohledávky ze zajištění tvořeného zástavním právem k pohledávce dlužníka za jeho poddlužníkem, není poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, ani insolvenční správce zástavního dlužníka ani poddlužník oprávněn přivodit zánik zastavené pohledávky jejím započtením proti (přihlášené) pohledávce poddlužníka vůči zástavnímu dlužníku bez souhlasu zástavního věřitele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 07.06.2018

Spisová značka: 29 Cdo 2772/2016

Číslo rozhodnutí: 72

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční správce, Náhrada škody, Žaloba, Zástavní právo (o. z.)

Předpisy: § 157 odst. 2 o. s. ř.

§ 159 odst. 2 obč. zák.

§ 167 odst. 1 obč. zák.

§ 293 IZ

§ 37 odst. 1 IZ

§ 40 odst. 1 IZ

§ 40a IZ

§ 79 odst. 1 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) 20. 10. 2013 se žalobce (O. s. r. o.) domáhal vůči žalovanému (P. M.) zaplacení částky 798 008,72 Kč. Žalobu odůvodnil tím, že:

[1] Usnesením ze dne 18. 12. 2009, „č. j.“ (správně sp. zn.) MSPH 88 INS 6151/2009, zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka B. CZ stavební a obchodní společnost s. r. o. v likvidaci, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného.

[2] Žalobce přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku ve výši 1 011 230,05 Kč, jako zajištěnou co do částky 913 886,45 Kč pohledávkou dlužníka vůči společnosti S. M. spol. s r. o. (dále jen „společnost S“), vzešlou ze smlouvy o dílo. Takto byla žalobcova pohledávka k 9. 3. 2010 i zjištěna.

[3] Společnost S přihlásila do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku ve výši 3 050 149 Kč, kterou žalovaný při přezkumném jednání v této výši popřel.

[4] Žalovaný sepsal do majetkové podstaty pohledávku dlužníka vůči společnosti S ve výši 4 029 472,40 Kč.

[5] Žalobce byl až prostřednictvím informačního systému insolvenčního rejstříku dne 21. 10. 2011 informován o tom, že žalovaný uzavřel dne 20. 10. 2011 se společností S dohodu o narovnání, ve které původně popřenou pohledávku „započetl“ v plné výši oproti pohledávce dlužníka, kterou v dohodě snížil na částku 3 110 498 Kč.

2. Na výše uvedeném základě žalobce v žalobě dovozoval, že ač byl jediným zajištěným věřitelem, žalovaný jej o svém postupu neinformoval a nevyžádal si od něj pokyn dle § 293 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), čímž jednal v rozporu se zákonem (s označeným ustanovením). V dané souvislosti žalobce žalovanému vytýká, že dohodou o narovnání snížil výši zajištěné pohledávky o 900 000 Kč, a že pohledávku společnosti S uznal v plné výši, ač o její důvodnosti lze mít pochybnosti, jelikož:

- část pohledávky ve výši 2 115 589 Kč je nárokem vzešlým z přeúčtování nákladů na odstranění vad díla, tedy nárokem, který zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“), nepřipouští, není-li to dohodnuto smluvními stranami;
- část pohledávky ve výši 934 560 Kč je nárokem, který nevznikl, neboť jde o částku, kterou společnost S bude muset v budoucnu teprve vynaložit na odstranění vad. I kdyby tedy žalobce nebyl v pozici zajištěného věřitele, nebylo uznání pohledávky společnosti S ve výši 934 560 Kč postupem s odbornou péčí.

3. Žalobce v žalobě uzavírá, že majetková podstata dlužníka byla postupem žalovaného (uznáním pohledávky společnosti S) zkrácena o částku 3 050 149 Kč. Jako zajištěný věřitel měl být žalobce uspokojen v plné výši ze „zajištěné pohledávky dlužníka“ (přesněji ze zajištění tvořeného pohledávkou dlužníka vůči společnosti S) v celkové výši 4 029 472,40 (případně snižené na částku 3 110 498 Kč). Totéž by platilo, kdyby byla zjištěna (jen) část přihlášené pohledávky společnosti S ve výši 2 115 589 Kč. Výtěžek „zajištěné pohledávky“ (správně výtěžek zpeněžení zajištění tvořeného pohledávkou dlužníka vůči společnosti S) by pak byl snižen o odměnu žalovaného ve výši 2 %, takže žalobci se mělo dostat 895 608,72 Kč. V důsledku uzavřené dohody o narovnání však obdržel jen 97

600 Kč, čímž mu žalovaný způsobil škodu v žalované výši.

4. Usnesením ze dne 18. 9. 2014, č. j. Ncp 4216/2013-23, pak Vrchní soud v Praze jako nadřízený soud:

[1] Určil, že k projednání a rozhodnutí dané věci jsou v prvním stupni příslušné okresní soudy (bod I. výroku).

[2] Učil, že po právní moci usnesení bude věc postoupena k dalšímu řízení Obvodnímu soudu pro Prahu 4 (dále jen „obvodní soud“) [bod II. výroku].

5. Rozsudkem ze dne 28. 5. 2015, č. j. 47 C 112/2014-61, obvodní soud:

[1] Zamítl žalobu o zaplacení částky 798 008,72 Kč „s příslušenstvím“ (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení „na účet“ jeho zástupce do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 71 390 Kč (bod II. výroku).

6. Obvodní soud dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

7. Vzhledem k době uzavření dohody o narovnání v „říjnu 2010“ (správně v říjnu 2011) je nutno posuzovat odpovědnost žalovaného za škodu podle ustanovení § 420 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) [jak plyne z § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku]. Musí tedy jít o zaviněné porušení právní povinnosti, o existenci škody a dále zde musí být příčinná souvislost mezi tímto jednáním a škodou. Skutkovou situaci vylichuje žalobce správně v souladu s provedenými důkazy, avšak dospívá k nesprávným právním závěrům. V podstatě tvrdí, že žalovaný insolvenční správce uzavřel bez jeho pokynu jako zajištěného věřitele dohodu o narovnání, čímž zkrátil majetkovou podstatu „úpadce“ (správně dlužníka) a tím i uspokojení žalobce coby zajištěného věřitele.

8. Obvodní soud se nezabýval námitkou žalovaného, že smlouva o zajištění je neplatná, když insolvenční soud dal usnesením ze dne 22. 1. 2014 (o vydání výtěžku zpeněžení pohledávky dlužníka vůči společnosti S ve výši 97 600 Kč žalobci) jasně najevo, že žalobce je zajištěným věřitelem.

9. Žalobce pak sice poukazuje na ustanovení § 293 odst. 1 insolvenčního zákona, podstatné však je, že netvrdí a neprokazuje, jaké konkrétní pokyny žalovanému udělil. Nesouhlas žalobce s dohodou o narovnání (vyjádřený dopisem z 22. 11. 2011) byl až následný a před uzavřením dohody o narovnání žalovaný od žalobce žádné pokyny neměl. Jednal proto ve shodě s věřitelským výborem svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 insolvenčního zákona). Odtud obvodní soud uzavírá, že „nebylo prokázáno“, že žalovaný porušil právní povinnost specifikovanou v § 293 insolvenčního zákona, případně jinou právní povinnost. Již proto nemohl být uznán odpovědným za škodu.

10. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 1. 2016, č. j. 17 Co 281/2015-92:

[1] Zrušil rozsudek obvodního soudu ve výroku o věci samé ohledně příslušenství pohledávky (první výrok).

[2] Potvrdil rozsudek obvodního soudu ve zbývající části výroku o věci samé (první výrok).

[3] Změnil rozsudek obvodního soudu ve výroku o nákladech řízení jen tak, že jejich výše činí 57 112 Kč, a že částka má být zaplacená „k rukám“ zástupce žalovaného (druhý výrok).

[4] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení k rukám jeho

zástupce do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 14 278 Kč (třetí výrok).

11. Ohledně zrušujícího výroku poukázal odvolací soud na to, že nebyl důvod rozhodovat o zamítnutí „příslušenství“, jelikož to nebylo žalobou požadováno.

12. Ohledně zbývajících částí výroku o věci samé dospěl odvolací soud po přezkoumání rozsudku obvodního soudu (vycházející z ustanovení § 37, § 159 odst. 1 písm. e/ a § 293 insolvenčního zákona) k těmto závěrům:

13. Obvodní soud si pro své rozhodnutí opatřil dostatek podkladů a učinil z nich správná skutková zjištění. Správné je rovněž právní posouzení věci obvodním soudem, když je třeba především vycházet z insolvenčního zákona, který je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním.

14. Také odvolací soud dospěl k závěru, že nebylo prokázáno protiprávní jednání insolvenčního správce, které by bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody. Nebylo prokázáno, že by žalovaný porušil povinnosti vyplývající ze zákona nebo uložené mu soudem. V době, kdy žalovaný uzavřel dohodu o narovnání se společností S, neobsahovalo ustanovení § 293 insolvenčního zákona povinnost žalovaného předem žalobce jako zajištěného věřitele informovat o svém postupu a předem si vyžádat jeho souhlas. Pouze mu ukládalo povinnost řídit se pokyny zajištěného věřitele. V řízení přitom bylo prokázáno (a mezi účastníky není sporu o tom), že od 18. 12. 2009 (den, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka) do uzavření dohody o narovnání (20. 10. 2011) neudělil žalobce žalovanému žádný pokyn ohledně „zajištěné pohledávky“ (správně ohledně pohledávky, která tvoří zajištění). Neučinil tak ani poté, co při průběžném zveřejňování postupu insolvenčního správce v informačním systému insolvenčního rejstříku zjistil ze zprávy ze dne 19. 7. 2011 (jak sám uvádí), že žalovaný jedná se společností S o možnosti smírného vyřešení věci. Ani podle platného znění ustanovení § 293 insolvenčního zákona přitom insolvenční správce nemá povinnost vyzvat zajištěného věřitele k udělení pokynu (činí tak insolvenční soud).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

15. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká dovolatel nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

16. Dovolatel nemá za správný názor odvolacího soudu založený na úsudku, že jako zajištěný věřitel neudělil žalovanému žádný pokyn. K tomu uvádí, že o postupu insolvenčního správce byl informován prostřednictvím informačního systému insolvenčního rejstříku, přičemž zpráva z 19. 7. 2011 neobsahuje informaci o tom, že žalovaný uzná popřenou pohledávku společnosti S, a že tímto krokem způsobí zánik dovolatelovy pohledávky. Byl-li dovolatel průběžně informován o vymáhání pohledávky, pak pokyn žalovanému nebyl zapotřebí, neměl-li dovolatel záměr postupovat jinak.

17. Podle dovolatele právě změna postupu žalovaného byla natolik zásadní, že učinit ji bez souhlasu zajištěného věřitele znamená postupovat v rozporu s péčí řádného hospodáře. Ke změně předchozího (názoru dovolatele odpovídajícího) postupu (směřujícího k vymáhání pohledávky) si insolvenční správce (žalovaný) měl vyžádat souhlas zajištěného věřitele (nebo jej měl alespoň informovat, že s předmětem zajištění hodlá naložit novým způsobem). Jestliže tak žalovaný neučinil, pak porušil jak ustanovení § 293 insolvenčního zákona, tak ustanovení § 37 insolvenčního zákona, čímž dovolateli způsobil škodu (a neprokázal důvody pro zproštění odpovědnosti za škodu dle § 37 odst. 1 věty druhé

insolvenčního zákona).

18. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

III.

Přípustnost dovolání

19. Poměřováno obsahem směřuje dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé. V tomto rozsahu je dovolání rovněž přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním otevřených právních otázek jde zčásti o věc dovolacím soudem neřešenou a zčásti je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu

IV.

Důvodnost dovolání

20. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) též k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovými vadami je postiženo řízení před soudy obou stupňů, přičemž pro pojmenování těchto vad jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona:

§ 157 (o. s. ř.)

(...)

(2) Není-li dále stanoveno jinak, soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce; není přípustné ze spisu opisovat skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Soud dbá o to, aby odůvodnění rozsudku bylo přesvědčivé. Odůvodnění uvedené v písemném vyhotovení rozsudku musí být v souladu s vyhlášeným odůvodněním.

(...)

§ 219a (o. s. ř.)

(1) Odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže

(...)

b/ rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,

(...)

§ 37 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce odpovídá za škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí. Této odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen když prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení.

(2) Podle odstavce 1 insolvenční správce odpovídá i za škodu nebo jinou újmu způsobenou osobami,

kterých použil k plnění svých úkolů. To platí i pro zaměstnance dlužníka, působící v rozsahu své dosavadní činnosti, nebo pro jiné osoby ve smluvním vztahu s dlužníkem.

(...)

§ 40 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka, pokud na něho přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Označuje se způsobem, z něhož je patrné, že tak činí při výkonu funkce insolvenčního správce; součástí jeho označení je i nezaměnitelné označení dlužníka, s jehož majetkovou podstatou nakládá.

(...)

§ 40a (insolvenčního zákona)

Na základě rozhodnutí a jiných exekučních titulů vzniklých v průběhu insolvenčního řízení proti insolvenčnímu správci pro pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty nebo která mají být uspokojena z majetkové podstaty, nelze vést výkon rozhodnutí na majetek insolvenčního správce; to neplatí, jde-li o pořádková opatření uložená insolvenčnímu správci v souvislosti s takovými řízeními, a o rozhodnutí, jimiž bylo insolvenčnímu správci uloženo nahradit náklady řízení, které způsobil svým zaviněním nebo které vznikly náhodou, která se mu přihodila.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila ustanovení § 157 odst. 2 a § 219a odst. 1 písm. b/ o. s. ř. a ustanovení § 37 odst. 1 a 2 a § 40 odst. 1 insolvenčního zákona již v době, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka, a do vydání napadeného rozhodnutí změn nedoznala. Ustanovení § 40a insolvenčního zákona se v citované podobě nachází v insolvenčním zákoně od 1. 1. 2014 [po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů] a do vydání napadeného rozhodnutí rovněž nedoznalo změn.

21. Judikatura Nejvyššího soudu k náležitostem odůvodnění soudního rozhodnutí je ustálena v následujících závěrech:

22. Nepřezkoumatelný je rozsudek, jehož skutkové a právní závěry vycházejí z tzv. souhrnného zjištění, jímž se zjišťuje rozhodný skutkový stav současně na základě všech provedených důkazů, aniž se uvede, na základě kterých konkrétních důkazů se to které zjištění činí a z jakých důvodů, jakož i bez vysvětlení případných rozporů mezi nimi [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2001, sp. zn. [20 Cdo 2492/99](#), uveřejněný pod číslem 40/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 40/2002“)].

23. Měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele. [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod č. 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 100/2013“)].

24. Je-li rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, protože tento soud nerespektoval

zásady uvedené v ustanoveních § 157 a § 132 o. s. ř., musí odvolací soud takové rozhodnutí zrušit; jestliže tak neučiní a přijme rozhodnutí ve věci samé, pak zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1045/99](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2001, pod č. 14).

25. Písemné vyhotovení rozsudku obvodního soudu obsahuje pouze výčet listinných důkazů, které soud provedl, aniž by z něj bylo patrné, jaká konkrétní zjištění z nich soud učinil a z jakých důvodů; šlo tedy o postup popsáný jako typický příklad nepřezkoumatelného rozhodnutí již v R 40/2002. Ačkoli pro právní posouzení věci byl nepochybně rozhodný obsah dohody o narovnání, rozsudek obvodního soudu potud žádné zjištění neobsahuje. Nezpůsobitelnost rozsudku co do nakládání s provedenými důkazy dokládá zařazení smlouvy o dílo ze dne 2. 4. 2008 uzavřené mezi společností S a dlužníkem a smlouvy o zastavení pohledávek ze dne 17. 4. 2009 uzavřené mezi žalobcem a dlužníkem mezi listiny, které mají jen „informativní charakter“, ačkoli především u smlouvy o zastavení pohledávek ze dne 17. 4. 2009 není zřejmé, jak jinak, než zjištěním jejího obsahu, bylo možné (vzhledem k okruhu provedených důkazů) identifikovat (co do titulu, výše a splatnosti) zástavu (do zástavy danou pohledávku dlužníka za společností S). Z pouze „označených“ důkazů pak ve skutkové rovině není ani patrné, zda dohoda o vzájemném započtení „narovnaných“ pohledávek, se týkala pohledávky společnosti S vůči dlužníku ve stavu popření, nebo zda (a kdy) předtím došlo k jejímu zjištění. Přitom i tato skutková otázka může mít vliv na správnost právního posouzení věci co do závěru o správnosti postupu insolvenčního správce. Odvolací soud nepřikročil ke zrušení zjevně nepřezkoumatelného rozsudku obvodního soudu, čímž sám zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít vliv na jeho správnost (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 1045/99](#)). Z výše řečeného je přitom zjevné, že vady ve zjišťování skutkového stavu věci činí pro dovolací soud nepřezkoumatelným i rozhodnutí odvolacího soudu (R 100/2013), neboť právní posouzení věci se váže ke skutkovému stavu věci, který lze pouze dokladovat na základě obsahu spisu, leč nikoli regulérně hodnotit po stránce právní vzhledem k absenci skutkových zjištění v rozsudku obvodního soudu.

26. Nejvyšší soud dále již v usnesení ze dne 7. 9. 2017, sp. zn. [29 Cdo 2446/2017](#), vysvětlil, že insolvenční správce vystupuje v insolvenčním řízení jako zvláštní procesní subjekt (§ 9 písm. d/ insolvenčního zákona), který je v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka, jehož úpadek byl řešen konkursem (§ 4 odst. 1 písm. a/, odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), ve vztahu k majetkové podstatě dlužníka osobou s dispozičními oprávněními (§ 229 odst. 3 písm. c/, § 246 odst. 1 insolvenčního zákona). Zjednodušeně řečeno je správcem cizího majetku, konkrétně správcem majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkovu majetek. Tam, kde na insolvenčního správce přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou (jako je tomu při řešení úpadku dlužníka konkursem), jedná insolvenční správce svým jménem na účet dlužníka (§ 40 odst. 1 insolvenčního zákona), přičemž k takovým jednáním patří i jeho úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka (§ 40 odst. 2 insolvenčního zákona). Již z toho, že insolvenční správce činí úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka, „na účet dlužníka“, jednoznačně vyplývá, že nároky, k jejichž (s)plnění byl v těchto sporech zavázán „jako insolvenční správce dlužníka,“ nemohou (nesmějí) být uspokojovány (exekučně vymáhány) z osobního majetku insolvenčního správce.

27. Odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona) je osobní majetkovou odpovědností insolvenčního správce. Odtud zcela samozřejmě plyne, že plnění, k jehož úhradě je případně zavázán ve sporu o takovou náhradu škody nebo jiné újmy, je následně uspokojováno (exekučně vymáháno) z osobního

majetku insolvenčního správce. Ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobila tím, že při výkonu funkce insolvenčního správce dlužníka porušila povinnosti, které jí jsou uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při výkonu funkce nepostupovala s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), má (musí) být žalovaná fyzická nebo právnická osoba označena jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba (stejně, jako kdyby taková osoba vedla soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká). Jde-li (jako v této věci) o fyzickou osobu, má být v žalobě označena (v souladu s ustanovením § 79 odst. 1 o. s. ř.) jménem, příjmením a bydlištěm, popřípadě rodným číslem. Je-li žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 insolvenčního zákona přesto označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce) a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kteréžto označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vymožení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce (srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 2446/2017](#)). Přitom jde o přístup, který opakovaně popsal Nejvyšší soud ve své judikatuře pro poměry správy konkursní podstaty podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2015, sp. zn. [29 Cdo 3281/2010](#)).

28. V poměrech dané věci je ze spisu patrné, že žalobce v žalobě (ale i v odvolání proti rozsudku obvodního soudu) označil žalovaného jménem, příjmením, datem narození a „sídlem“ („P. M., se sídlem P., C. T.,). Šlo sice o vadné označení (nebylo uvedeno bydliště žalovaného a sídlo mezi údaje identifikující fyzickou osobu pro tyto případy nepatří), nebylo však (alespoň) zavádějící ohledně označení žalovaného jako insolvenčního správce příslušného dlužníka. Obvodní soud v záhlaví rozsudku ze dne 28. 5. 2015 vadné označení žalovaného sídlem převzal z žaloby, vypustil z něj datum narození a následně je zatížil dalšími vadami, tím, že žalovaného označil jako insolvenčního správce dlužníka (přičemž dlužníka v rozporu s terminologií insolvenčního zákona označil jako „úpadce“ a chybně označil obchodní firmu dlužníka) [„proti žalovanému P. M., se sídlem P., jako insolvenčnímu správci úpadce B. CZ s. r. o. v likvidaci“]. Odvolací soud toto vadné označení žalovaného dále převzal do záhlaví napadeného rozsudku (nápravu zjednal pouze co do označení obchodní firmy dlužníka), s doplněním identifikačního čísla osoby [„P. M., se sídlem P., insolvenční správce úpadce B. CZ stavební a obchodní společnost s. r. o. v likvidaci“]. Tím oba soudy svá rozhodnutí zatížily (vzhledem k důsledkům, jež taková identifikace mohla mít) další vadou, která mohla mít vliv na správnost jejich rozhodnutí.

29. Jakkoli jsou výše popsané vady řízení samy o sobě dostatečným důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí, lze k právnímu posouzení věci odvolacím soudem (při odhlédnutí od nepřezkoumatelně zjištěného skutkového stavu věci) přičinit následující závěry:

30. V rozsudku ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. [29 ICdo 49/2014](#), uveřejněném pod č. 16/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud vysvětlil, že odpovědnost za škodu způsobenou insolvenčním správcem při výkonu jeho funkce je odpovědností bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědností). Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž nesprávné, jestliže ten přitakal jako správnému i závěru obvodního soudu, že jde o odpovědnost ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák.

31. Právní posouzení věci oběma soudy je neúplné a tudíž i nesprávné v tom, že se nijak nevypořádaly s žalobním tvrzením, že postup žalovaného spočívající v tom, že dodatečně uznal neexistující část (předtím popřené) pohledávky společnosti S ve výši 934 560 Kč, nebyl postupem s odbornou péčí, bez zřetele k tomu, zda je žalobce zajištěným věřitelem.

32. Z údaje o dni uzavření smlouvy o zastavení pohledávek (17. 4. 2009) lze usuzovat, že v rovině hmotného práva se taková smlouva řídila především ustanovením § 159 odst. 2 a § 167 odst. 1 obč. zák., jež v rozhodné době zněla následovně:

§ 159 (obč. zák.)

(...)

(2) Zástavní právo k pohledávce je vůči dlužníku zastavené pohledávky (poddlužníku) účinné doručením písemného oznámení zástavního dlužníka o něm, nebo tím, že zástavní věřitel poddlužníku prokáže vznik zástavního práva.

§ 167 (obč. zák.)

(1) Je-li zástavou pohledávka, poddlužník je povinen splnit svůj dluh po splatnosti zastavené pohledávky zástavnímu věřiteli.

(...)

33. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. [21 Cdo 1891/2005](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2006, pod č. 143, Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 151h odst. 2 a § 151i obč. zák. (jež co do své platnosti předcházela obsahově srovnatelné úpravě obsažené v § 159 odst. 2 a § 167 odst. 1 obč. zák.) dospěl k závěru, že je-li zástavou pohledávka, je-li zástavní právo k zastavené pohledávce vůči poddlužníku účinné a nebyla-li zajištěná pohledávka řádně a včas uspokojena, je poddlužník povinen po splatnosti zastavené pohledávky plnit zástavnímu věřiteli, i když stanovené (sjednané) plnění již poskytl svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo i když (již dříve) vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku (dluhu) odpovídajícího zastavené pohledávce.

34. V rozsudku ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. [29 Cdo 921/2009](#), uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 4, Nejvyšší soud shrnul (a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3963/2011](#), uveřejněném pod č. 70/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 70/2012“ zopakoval) závěry z rozsudku sp. zn. [21 Cdo 1891/2005](#) tak, že:

[1] Ustanovení § 167 odst. 1 obč. zák. vyjadřuje právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zastavené pohledávky (tj. uhrazovací funkci zástavního práva), jehož naplnění spočívá v tom, že poddlužník stanovené (sjednané) plnění neposkytne svému věřiteli (zástavnímu dlužníku), ale místo něj v zájmu uhrazení zajištěné pohledávky (přímo) zástavnímu věřiteli.

[2] Učiní-li poddlužník vůči svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) projev směřující ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku, je nepochybné, že takový právní úkon se nemůže týkat právní sféry zástavního věřitele, a to již z toho důvodu, že mu ani nebyl určen (nebyl jeho adresátem); nemůže proto s ním být spojen následek v podobě zániku práva zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy (zastavené pohledávky). I kdyby tedy poddlužník splnil svůj dluh věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo kdyby vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku ze zastavené pohledávky, nemohl se tím zprostit povinnosti uložené mu ustanovením § 167 odst. 1 obč. zák. splnit (v rámci uhrazovací funkce zástavního práva) závazek zástavnímu věřiteli, neboť právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (zastavené pohledávky) nemůže být těmito právními úkony poddlužníka jakkoliv dotčeno.

35. V rozsudku sp. zn. [29 Cdo 921/2009](#) Nejvyšší soud dále uzavřel (a v R 70/2012 zopakoval), že s přihlédnutím k obsahu ustanovení § 159 odst. 2 obč. zák. se závěr, že je-li zástavní právo k zastavené

pohledávce vůči poddlužníku účinné (poté, co mu zástavní dlužník doručí písemné oznámení o něm), nemůže poddlužník za trvání zástavního práva plnit svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) bez souhlasu zástavního věřitele, prosadí i v době před splatností zastavené pohledávky (v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, srov. k tomu zčásti odlišně § 1336 odst. 1 o. z.).

36. Lze tedy shrnout, že v mimoinsolvenčních poměrech by dovolateli (zástavnímu věřiteli) náleželo právo domáhat se po společnosti S (poddlužníku) poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, zaplacení dlužníkovy splatné pohledávky (zástavy) vůči poddlužníku, přičemž toto právo by již nemohlo být dotčeno úkonem (projevem vůle) poddlužníka (společnosti S) vůči dlužníku coby svému věřiteli (zástavnímu dlužníku), směřujícím ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku.

37. K poměrům ustaveným probíhajícím insolvenčním řízením vedeným na majetek dlužníka, do kterého dovolatel přihlásil pohledávku za dlužníkem jako zajištěnou zástavním právem váznoucím na pohledávce dlužníka vůči společnosti S (poddlužníku), a do kterého společnost S přihlásila i svou nevykonatelnou pohledávku za dlužníkem, se judikatura Nejvyššího soudu vyjádřila následovně:

38. Dlužník, ohledně jehož majetku je vedeno insolvenční řízení a který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, není „třetí osobou“ ve smyslu ustanovení § 183 odst. 1 insolvenčního zákona. Zastavená pohledávka je stále majetkem dlužníka (R 70/2012).

39. Poté, co ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 insolvenčního zákona nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek osobního dlužníka, který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, již zástavní věřitel není oprávněn domáhat se žalobou podanou vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky bez zřetele k tomu, že zajištěná pohledávka nebyla řádně a včas uspokojena a že zástavní právo k zastavené pohledávce je vůči poddlužníku účinné. Od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky zpět na dlužníka a prohlášením konkursu na majetek dlužníka pak na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [R 70/2012].

40. Tím, že insolvenční zákon dovoluje zajištěnému věřiteli uplatnit právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka (pohledávkou, kterou dal dlužník do zástavy) přihláškou již od zahájení insolvenčního řízení (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona), jej současně od okamžiku, kdy v souladu s ustanovením § 109 odst. 4 insolvenčního zákona nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, vylučuje z možnosti uplatňovat práva ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka žalobou (§ 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Od prohlášení konkursu na majetek dlužníka přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2690/2011](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 10, ročník 2014, pod č. 122].

41. Z R 70/2012 i z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 2690/2011](#) plyne, že od prohlášení konkursu na majetek dlužníka je osobou oprávněnou domáhat se vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky insolvenční správce dlužníka; to, že pohledávka je zástavou určenou i v insolvenčním řízení k uspokojení pohledávky zajištěného (zástavního) věřitele, však současně znamená, že dlužník (insolvenční správce jako představitel majetkové podstaty dlužníka) s ní nemůže volně nakládat způsobem, jímž by ji využil k uspokojení svých vlastních závazků (dluhů), stejně jako tak nemohl učinit před zahájením insolvenčního řízení.

42. Pro dobu před zahájením insolvenčního řízení platilo (jak dokládá shora citovaná judikatura), že poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, toto právo již nemohlo být dotčeno úkonem (projevem vůle) poddlužníka (společnosti S) vůči dlužníku coby svému věřiteli (zástavnímu

dlužníku) směřujícím ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku. Tento účinek (zákaz) daný hmotným právem platí (má platit) i v době, kdy trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek zástavního dlužníka, bez zřetele k tomu, že pohledávku vůči poddlužníku nevymáhá zástavní věřitel, nýbrž insolvenční správce zástavního dlužníka (insolvenční zákon potud nestanoví jinak).

43. To, co bylo řečeno v odstavcích [41] a [42], lze shrnout tak, že v insolvenčním řízení, v němž je úpadek zástavního dlužníka řešen konkursem, a v němž věřitel uplatňuje uspokojení pohledávky ze zajištění tvořeného zástavním právem k pohledávce dlužníka za jeho poddlužníkem, není poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, ani insolvenční správce zástavního dlužníka ani poddlužník oprávněn přivodit zánik zastavené pohledávky jejím započtením proti (přihlášené) pohledávce poddlužníka vůči zástavnímu dlužníku bez souhlasu zástavního věřitele. Tento závěr pak činí sám o sobě nesprávným závěr odvolacího soudu, že žalovaný neporušil (uzavřením dohody o narovnání, jejíž součástí měla být dohoda o vzájemném započtení pohledávek poddlužníka na straně jedné a zástavního dlužníka na straně druhé) povinnosti vyplývající ze zákona. Nešlo totiž o to, zda insolvenční správce měl žádat zajištěného věřitele o udělení pokynu dle § 293 insolvenčního zákona, nýbrž o to, že bez souhlasu zajištěného věřitele nebylo možné přivodit zánik zajištění dohodou o vzájemném započtení pohledávek poddlužníka na straně jedné a zástavního dlužníka na straně druhé.

44. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil, včetně závislého výroku o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), s výjimkou té části, kterou odvolací soud bez náhrady odklidil výrok o příslušenství pohledávky. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud (ve stejném rozsahu) i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.